

СТ А Н О В И Щ Е

от

доц. д-р Елена Атанасова Мермеклиева-Хараланова, д.м

доцент по офталмология към Медицински факултет на Софийски университет "Св. Климент Охридски" - София, външен член на научното жури, назначено със заповед № Р-109-170/28.04.2026 г. на Ректора на МУ-Варна, на основание ЗРАСРБ и Правилника за прилагането му, както и Правилника за условията и реда за придобиване на научните степени и заемане на академичните длъжности в МУ - Варна

относно

Дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „ Доктор “ в област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.1. Медицина, по докторска програма „Офталмология“ на д-р Мария Стоева Стоева-Миланова, докторант в редовна форма на обучение, на тема „Контрол на миопията“, с научен ръководител чл. кор. проф. д-р Христина Николова Групчева, д.м.н. FEBO, FICO (Hon), FBCLA, FIACLE

Становището е изготвено, съгласно изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за приложение на ЗРАС и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в МУ-София.

Биографични данни: Д-р Мария Стоева-Миланова завършва медицина в Медицински университет "Проф. д-р Параскев Стоянов" – Варна през 2002 г. През 2016 година придобива специалност „Очни болести“. От 2018 година е преподавател към УС „Оптометрия и професионални болести“, Факултет по обществено здравеопазване, МУ – Варна. От 2019 г. работи като лекар-офталмолог в УСБОБАЛ – Варна. Зачислена е за редовен докторант по научна специалност „Офталмология“ към катедрата по „Очни болести и зрителни науки“ към МУ – Варна.

Д-р Стоева-Миланова има проведени 8 специализирани курсове по специалността. Участвала е в няколко научно-изследователски проекта и клинични изпитвания. Владее свободно английски и руски език.

Актуалност на проблема: Темата на дисертационният труд е изключително актуална, предвид нарастващата честота на миопията в световен мащаб, подмладяването ѝ, както и връзката ѝ с различни очни усложнения, някои от които инвалидизиращи. Това, както и нарастващата се "пандемия" от миопия, я прави социално значима, а въпросът с контрола на тази рефракционна аномалия, особено важен и актуален. Появата ѝ още в ранна детска възраст е рисков фактор за прогресия към високостепенно късогледство, което крие рискове за очното здраве. Това е причината за появата на множество изследвания в областта на контрола на миопията през последните години.

Освен последиците за индивидуалното здраве, миопията носи и значителни обществени и икономически разходи. Тежестта на лечението, рискът от зрителни увреждания и нарастващото финансово напрежение върху здравните системи, правят изследванията в областта на контрола на миопията изключително актуални и важни за разработването на ефективни стратегии за справяне с проблема.

Структура на дисертационния труд: Представеният ми за становище дисертационен труд е съобразен с всички изисквания на Закона за развитие на академичният състав на Република България, Правилника за прилагане му и съответния правилник на МУ-Варна. Дисертационният труд на д-р Стоева-Миланова обхваща 225 страници, съдържа 34 таблици и 49 фигури. Състои се от 5 глави, съответстващи на целта и поставените задачи. Структурата му включва: съдържание (1 стр.), съкращения (1 стр.), списък на фигурите (4 стр.), списък на таблиците (2 стр.), увод (3 стр.), литературен обзор (80 стр.), цел и задачи (1 стр.), материали и методи (17 стр.), резултати (41 стр.), обсъждане (42 стр.), изводи (1 стр.), заключение (1 стр.), приноси (2 стр.), приложения (1 стр.), публикации, свързани с дисертационният труд (1 стр.), литературни източници (25 стр.).

Литературен обзор: Представеният литературен обзор обхваща 256 литературни източници, от които 4 на кирилица и 252 на латиница (80 стр.). Изчерпателен е, с достатъчно адаптирани таблици и фигури. Разгледани са в детайли патофизиологията и епидемиологията, рисковите фактори за поява и прогресия на миопията, съвременните подходи за нейния контрол и тяхното приложение в глобален мащаб, а също и новите тенденции. Липсва представяне на българския опит в контрола на миопията (само 4 публикации на бълг. автори, при наличие на публикации от колеги, които работят в тази област в различни региони на страната). Литературният обзор завършва с 3 извода,

налагащи необходимостта от провеждане на задълбочено проучване, което е обект на дисертационния труд.

Цел и задачи: Целта и задачите са ясно формулирани. Поставени са шест конкретни задачи.

Материал и методи: Проучването е проведено на територията на Университетска специализирана болница по очни болести за активно лечение, УСБОБАЛ – Варна за период от 5 години 2020-2025 г. и включва 92 пациенти, разпределени в няколко групи. Представени са критериите за подбор на пациентите, което гарантира хомогенност на групите. Използвани са адекватни съвременни методи за изследване: документален метод чрез изследване и анализ на публикуваната научна литература относно целите на дисертационния труд; социологически метод - въпросници, отговарящи на целите на проучването и провеждане на анкетно изследване на пациентите; клинични методи - авторефрактометрия, скиаскопия, оптична биометрия, роговична топография, изследване на зрителна острота и снемане на анамнеза. Използваните статистически методи са достоверни. Проучването е проведено според етичните стандарти (Декларация от Хелзинки) с подписано информирано съгласие.

Резултати: Всички поставени задачи са изпълнени в резултатите, които са добре онагледени с таблици и графики. Пациентите са разпределени в четири терапевтични групи, достатъчно големи, за да очакваме статистическа достоверност на резултатите, балансирани по степен на миопия и пол. Разпределението на участниците по групи е приблизително равномерно във всяка терапевтична категория. По отношение на сферичния еквивалент (SE), 78% от пациентите в проучването имат нискостепенна миопия, близо 82% са с астигматизъм, а средните стойности на SE и Cyl са съответно -4.27 D и -0.82 D. Превалират индивидите от женски пол. Най-голям е броят на индивидите, прекарващи между 3 и 6 часа дневно в работа на близка дистанция (n=50) и между 1-3 часа е времето, прекарано навън (n=38). От изследваните, 56 имат данни за късогледство в семейството, а 31 имат двама родители миопи. Значително по-високи резултати за качество на живот се отчитат при носещите мултифокални контактни лещи (МКЛ) и орто-К лещи. Индивидите с миопия над -6,00 D имат най-висока степен на тревожност и по-ниско зрително качество от всички участници. Най-малка прогресия в стойностите на аксиалната дължина (AL) се установяват при групите с Ortho-К лещи и поставящите атропинови капки, а най-висока –

при контролната група с очила ($p < 0.001$). Групата пациенти с Ortho-K лещи показва значимо най-ниска прогресия на AL и SE, следвани от групата на атропинова терапия, особено в сравнение с носещите меки контактни лещи и контролната група. Установява се тенденция за увеличение на AL, която се задържа по-изявено след първата година от приложението на метод за контрол на миопията. По отношение на възрастта на пациентите, включени в проучването, по-бърза прогресия в стойностите на SE и AL се наблюдава в групата пациенти на възраст между 8 и 12 г, а по отношение на пола - при женския пол, който се явява рисков фактор за прогресия на миопията. Други рискови фактори са: двама родители миопи, годишна прогресия в $SE \leq 1.00$ D, по-малката възраст на поява (≤ 13 г.) и стойности на сферичния еквивалент (SE) ≤ 6.00 D. Анализирани са резултатите от въпросниците, с което е оценено качеството на живот при индивидите с миопия, степента на тревожност, качеството на зрение и др.

Дискусия: Дискусията върху получените резултати, подчертава тяхната значимост, като са сравнени с други проучвания в световната литература. Липсва сравнение с резултатите, публикувани от български автори от други региони на страната. Направен е последователен и системен анализ на получените резултати, които са съпоставени с получените от различни автори, като са отбелязани и дискутирани сходствата и различията. В заключението са обобщени най-важните резултати от проучването и са очертани бъдещите насоки за контрол на миопията.

Изводи: Ясно са формулирани изводите, които следват получените резултати. С голяма практическа стойност е доказаната необходимост от прилагането на индивидуален комбиниран подход.

Приноси: Приносите на дисертационния труд са ясно дефинирани - 3 с познавателен характер, 4 с научно-приложен и 3 с практически характер. Основният принос на разработката е, че това е първото по рода си проучване в регион Варна, което дава ценни практически клинични насоки.

Наукометрични показатели: Във връзка с дисертационния труд д-р Стоева-Миланова представя две публикации, на които е първи автор, а на едната е единствен автор, с което покрива минималните наукометрични показатели за придобиване на ОНС „доктор“.

Авторефератът е структуриран според изискванията, като съдържанието му съответства на дисертационния труд.

Заклучение

Дисертационният труд на д-р Стоева-Миланова е оригинален. Посветен е на актуален проблем с голямо социално значение. Показва отлична литературна осведоменост, ясно формулирани цел и задачи. Приложени са съвременни диагностични, терапевтични и статистически методи. Направен е задълбочен анализ на резултатите с правилно обосновани изводи. Приносите са с научно-теоретично и научно-практическо значение. Целта на това проучване и свързаните с нея задачи са изпълнени. Трудът е структуриран съгласно ЗРАСРБ и критериите за придобиване на образователна и научна степен „доктор“, посочени в Правилника на Медицински Университет - Варна.

Всичко това ми дава основание да дам **своята положителна оценка** на дисертационния труд на д-р Мария Стоева-Миланова на тема “Контрол на миопията” и да препоръчам на уважаемите членове на Научното жури да гласуват положително за присъждане на научна и образователна степен „доктор“ на д-р Мария Стоева Стоева-Миланова по научната специалност „Офталмология“.

София

05.06.2026 г.

Заличено на основание чл. 5,
§1, б. „В“ от Регламент (ЕС)
2016/679

доц. д-р Елена Мермеклиева-Хараланова, дм